

ФІНАНСИ ТА ІНВЕСТИЦІЙНО – БУДІВЕЛЬНА ДІЯЛЬНІСТЬ

УДК 336.71

СТРАТЕГІЧНІ КРОС-СЕКТОРНІ ПРОЦЕСИ ЗЛИТТЯ БАНКІВСЬКОГО ТА СТРАХОВОГО РИНКІВ

Григораш Т.Ф.
Куліченко В.О.
Ловакова М.С.

*Дніпропетровська державна фінансова академія
м. Дніпропетровськ*

У статті розглянуто основні переваги та недоліки взаємодії банків та страхових компаній. Особливу увагу присвячено факторам, які стримують її розвиток в Україні. Виявлено нагальну потребу в удосконаленні взаємовідносин між страховими компаніями та банківськими установами в умовах спільної реалізації страхових продуктів.

Ключові слова: банк, страхова компанія, взаємодія, стратегічні альянси.

In the article the advantages and disadvantages of interaction between banks and insurance companies are considered. Particular attention is paid to the factors, which keep back its development in Ukraine. There the urgent requirement in the improvement of mutual relations between insurance companies and bank institutions in the conditions of general realization of insurance products is identified.

Keyword: bank, insurance company, collaboration, strategic alliances.

Актуальність проблеми формування на українському фінансовому ринку стратегічних альянсів банківських установ та страхових компаній зумовлена значними перевагами функціонування даного виду партнерства. Співпраця між банками та страховими компаніями є важливою для обох сторін, оскільки вона дозволяє досягти спільної мети – підвищити ефективність діяльності, збільшити прибуток, водночас розділити та зменшити ризики, скоротити витрати ресурсів на реалізацію взаємодоповнюючих цілей. Інтеграція банківського та страхового бізнесу зумовлена потребою розширення діяльності, необхідністю створення

© Григораш Т.Ф., Куліченко В.О., Ловакова М.С., 2012

нових фінансових послуг, підвищення конкурентоспроможності та збереженням твердої позиції фінансовому ринку.

Отже, питання формування стратегічного альянсу між даними організаціями набуває особливого значення та полягає у значних перспективах для кожного з учасників, які виражаються в отриманні ефекту від партнерства.

Аналіз останніх наукових досліджень. Питання формування співпраці між банками та страховими організаціями привертає досить багато уваги та активно досліджується і аналізується науковцями. Фактори, що впливають на можливість узгодження умов взаємодії банківського і страхового бізнесу обґрунтував Пасько О.М. [9]. Сподарева О.Г. [12] визначила основні цілі інтеграції банківсько-страхових структур України. Соловей Н.В. [11] дослідив форми поєднання основних видів діяльності банків та страхових установ та розглянув принципи їх співпраці. Олійник Г.І. [6] у своїй праці навів основні напрями практичної реалізації агентських взаємовідносин між банком та страховою компанією.

Не дивлячись на вагомі результати, дана проблема потребує подальшого дослідження, оскільки на шляху до успішної та перспективної взаємодії існують проблеми та недоліки, особливо розгляду потребує питання формування співпраці з позиції перспектив у повній інтеграції.

Метою роботи є дослідити переваги та виявити стримуючі фактори у формуванні співпраці між банками та страховими компаніями та обґрунтувати шляхи удосконалення їх взаємодії.

Викладення основного матеріалу дослідження. Наразі більшість державних діячів та науковців говорять про закінчення світової фінансової кризи та стабілізацію економічних процесів та індикаторів розвитку держав. Але, звісно таке великомасштабне явище не могло не залишити певних негативних наслідків для фінансово-кредитного ринку України, у т.ч. відзначитися на прибутку і платоспроможності страхових компаній.

На фоні цих подій не тільки серед науковців, а й практиків (підприємців) досить актуальним стає питання активізації крос-секторних процесів злиття та поглинання банків та ринку небанківських фінансових установ. Факти говорять самі за себе. Наприклад, вийшли з фінансово-економічної

кризи майже неушкодженими і зуміли залишитися прибутковими завдяки підтримці материнськими компаніями переважно ті лізингові фірми, що належать банкам (ВТБ Лізинг Україна, Райффайзен Лізинг Аваль, ІНГ Лізинг Україна).

Банками також оцінено перспективи співпраці із страховими компаніями і найвідомішими наразі є альянси “Промінвестбанку” та АСТ “Вексель”, “ПриватБанку” та СГ “ТАС”, НАСК “Оранта”, банку “АВАЛЬ” та АСК “Еталон” тощо. Тут бачимо зворотній зв’язок: найвпевненіше тримаються на українському ринку банківські установи, які завдяки страховим операціям не лише розширюють перелік послуг, а й швидше та вигідніше здатні вирішувати проблему мобілізації фінансових ресурсів.

На думку експертів [2, 5] підвищений інтерес співпраці страхової компанії з банком викликаний такими перевагами для неї:

1. можливість використання регіональної мережі банківських установ, що особливо вигідно для страховиків, щоб реалізувати страхові продукти через філії банків завдяки чому відбувається скорочення частки витрат на організацію продажу;
2. поліпшення обслуговування своїх клієнтів шляхом надання корисної інформації щодо вибору банку;
3. забезпечення додаткових конкурентних переваг для просування власних проектів за рахунок «зміцнення» власного бренду (на фінансовому ринку склалась ситуація, за якої традиційно більшою довірою користуються банківські установи);
4. надійний банківський супровід страхових операцій та можливість розміщення зібраних фінансових ресурсів для одержання прибутку.

З іншого боку, для банків альянс із страховиком надає [3, 4, 10]:

1. мінімізацію витрат на обов’язкове та добровільне страхування за допомогою створення банком дочірньої страхової компанії, яка займається ефективним вирішенням даного питання;
2. нові можливості банків розширити недостатньо диверсифікований продуктивний портфель та отримати додаткову комісійну винагороду за реалізацію послуг страхової компанії;
3. мінімізацію ризику портфелю активів банку та страхування

- фінансових ризиків;
4. потужне джерело фінансових ресурсів для банків за рахунок акумульованих страховиками коштів, причому в силу специфіки страхової діяльності (довготривалий термін тривалості договорів страхування життя) ці інвестиції носять довгостроковий характер;
 5. максимальне завантаження мережі відділень банку, проникнення на нові ринки;
 6. зміцнення іміджу банку (створення ефекту «компанія-гігант, що впевнено тримається на ринку і розширює свою діяльність»);
 7. диверсифікацію капіталу, підвищення норми прибутковості інвестиційних ресурсів. Страхова галузь, як відомо, є однією з найбільш рентабельних та динамічних, при цьому страхова система може розпоряджатися значними інвестиційними ресурсами, які можуть використовуватись для інвестування промисловості обслуговуючими банками, якщо банк контролює страхову компанію.

Також не можна не відзначити взаємні вигоди такі як:

1. можливість значного розширення кожним із суб'єктів клієнтської бази;
2. можливість використання кращої практики в галузі інформаційних технологій, управління трудовими і фінансовими ресурсами.

Проте, крім зазначених переваг, інтеграція банків і страхових компаній має й недоліки, головним із яких є монополізація фінансової галузі. Офіційна позиція уряду у цьому напрямі була викладена у 2011 році Антимонопольним комітетом України, що надав дозвіл на узгодженні дії у вигляді укладання «Правил співробітництва банків та страховиків, пов'язаного з кредитуванням», строком на п'ять років.

Отже, найбільшою проблемою у сфері взаємної співпраці банківського та страхового ринків є нерівномірний характер їх розвитку та функціонування. Так, за даними Національного рейтингового агентства «Рюрік» [1], станом на 01.01.2012 кількість страхових компаній значно перевищувала кількість банків: було зареєстровано 176 банків та 442 страхові компанії. При цьому обсяги активів страховиків майже в 23 рази менші за обсяги активів банків: активи банків складають 1 054,3 млрд. грн., а страховиків – лише 48 122,7 млн. грн.

Крім того, вимоги банків до страхових компаній, що бажають співпрацювати залишаються досить високими. Наприклад, якщо по відношенню до страхової компанії-заявника виконується хоча б одна з нижченаведених умов, то ПАТ «БАНК ПЕРШИЙ» має право не проводити подальший розгляд документів та не розглядати можливість співробітництва з такою страховою компанією [7]:

- від Служби Безпеки Банку отримана негативна оцінка ділової репутації страхової компанії;
- строк діяльності страхової компанії на страховому ринку України складає менш ніж 3 роки;
- збитковість капіталу страхової компанії складає більш ніж 50% річних за останній звітний період;
- зниження активів страхової компанії за останній звітний період склало більш ніж 50%;
- існують об'єктивні підстави вважати, що страхова компанія не виконує в повному обсязі свої зобов'язання перед клієнтами або Банком;
- страхова компанія не має широкої регіональної мережі та/або не охоплює регіони, в яких представлений Банк;
- страхова компанія має значний об'єм операцій з пов'язаними особами;
- страхова компанія не підтверджує готовність співробітництва з Банком.

Відзначимо, що стратегічним напрямком взаємодії страхових компаній і банків України може бути повна інтеграція послуг страховиків і банків. Наприклад, Achmea Group є одним з найбільш потужних фінансових конгломератів Нідерландів, що спеціалізується на наданні фінансових послуг для літніх людей.

В Україні поки спостерігаємо короткотермінові інтегровані проекти (послуги). Наприклад, з нагоди 8 березня (2011 рік) СК «Універсальна» спільно з «Укрсоцбанк» проводили акцію, яка передбачала кредитування клієнтів на покупку автомобіля на прийнятних для споживача умовах [8]. Термін кредитування, за бажанням клієнта, становив від 1 до 84 місяців. Додатковою перевагою акційної програми було те, що клієнт ніс

мінімальні затрати при оформленні кредиту: початковий аванс становив від 20% вартості обраного авто в будь-якому салоні, з яким укладено Генеральну угоду про співробітництво з ПАТ «Укрсоцбанк», а страховку КАСКО можна було оформити в кредит.

Висновки. Таким чином, спираючись на наведені вище переваги та факти, вважаємо, що банки повинні не конкурувати, а активно взаємодіяти зі страховими компаніями. Зростаюча роль фінансового посередництва в умовах формування клієнтоорієнтованого обслуговування сприяє активізації ділової активності суб'єктів підприємницької діяльності, покращенню життєвого рівня населення. Нині, назріла об'єктивна необхідність розвитку взаємовідносин банків і страхових компаній у формі розробки й впровадження нових фінансових продуктів та послуг на основі їх інтеграції.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Аналітичний огляд ринку небанківських фінансових послуг України за 2011 рік [Електронний ресурс] / Національне рейтингове агентство РЮРІК. – Режим доступу: http://rurik.com.ua/documents/research/non_banks_2011.pdf
2. Ванца О. В. Проблеми та перспективи взаємодії банків і страхових компаній в Україні [Текст] / О. В. Ванца // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України : збірник наукових праць / ДВНЗ «УАБС НБУ»; ред. А.О. Єпіфанов. – Суми : ДВНЗ «УАБС НБУ». – 2008. – № 23. – С. 352 – 357.
3. Землячова О.А. Співпраця банків та страхових компаній / О.А. Землячова // ВІСНИК Східноукраїнського національного університету ім. Володимира Даля. – 2012. – №1 (172) ч.2. – С. 213 – 223.
4. Колісник М. Сучасний стан можливих учасників фінансового блоку інтегрованих структур (ІС) / М. Колісник, К. Косівська // Вісник Тернопільського національного економічного університету. – 2010. – № 2. – С. 38 – 47.
5. Михайловська І.М., Сорочинська Н.А. Перспективи розвитку стратегічних альянсів банків і страхових компаній в Україні [Текст] / І.М. Михайловська, Н.А. Сорочинська // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України : збірник наукових праць / ДВНЗ «УАБС НБУ»; ред. А. О. Єпіфанов. - Суми : ДВНЗ «УАБС НБУ». – 2010. – № 29. – С. 340-350.
6. Олійник Г.І. Банк як агент страхової компанії / Г.І. Олійник // Інноваційна економіка. – 2012. – № 6. – С. 273-276.
7. Офіційний веб-сайт ПАТ “Банк Перший” [Електронний ресурс] – Режим доступу:

<http://www.bankpershiy.com.ua/>

8. Офіційний веб-сайт страхової компанії «Універсальна» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.universalna.com/>
9. Пасько О. М. Узгодження умов взаємодії банків і страхових компаній / О.М. Пасько // Вісник університету банківської справи НБУ. – № 3. – 2010. – С. 260-263.
10. Рак Р., Нетесаний Ю. Взаємодія страхових компаній та банківських інститутів у промислово- фінансових групах [Текст] / Р. Рак, Ю. Нетесаний // Вісник Київського Нац. ун-ту ім. Т.Г. Шевченка. С. Економіка. : Науково-теоретичний журнал. – 2009. – № 104. – С. 29-33.
11. Соловей Н.В. Взаємодія страхових компаній та комерційних банків проблеми підвищення ефективності інфраструктури / Н.В. Соловей // Збірник наукових праць: Випуск 29. – Київ: НАУ, 2011. – 330 с.
12. Сподарева О. Г. Інтеграційні процеси в розвитку банківсько-страхових структур України / О.Г. Сподарева // Наукові праці МАУП. – 2010. – Вип. 3(26). – С. 45-49.